

Maja Lunde

Sen
o
stromme

SEN
O STROME

MAJA LUNDE

SEN O STROME

Z nórčiny preložila
ZUZANA BÁTOROVÁ VAHANČÍKOVÁ

slovar

Copyright © Maja Lunde
First published by H. Aschehoug & Co (W. Nygaard) AS, 2022
Published in agreement with Oslo Literary Agency in
conjunction with Livia Stoia Literary Agency
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2024
Translation © Zuzana Bátorová Vahančíková 2024
Cover & illustrations © Lenka Šturmankinová 2024

ISBN 978-80-566-6053-9

Preklad a vydanie literárneho diela podporil z verejných zdrojov
formou štipendia a dotácie Fond na podporu umenia.

u. fond
na podporu
umenia

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat'
ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými,
ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom
súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne,
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Jesperovi, Jensovi a Linusovi

Longyearbyen

Špicbergu 2097

RÁNO PO POSLEDNEJ NOCI s polnočným slnkom vyplavilo na breh špicberskej pláže strom. Tommy mal päť rokov a v starom kontajnerovom prístave bol sám. Chvíľu sa potuloval medzi hrdzavejúcimi plechovými stenami, potom sa posadil, aby sa zohrial v lúčoch nízkeho slnka, a oprel sa chrbtom o kontajner, na ktorom si postupne vyslabikoval nápis „Tollpost Globe“.

Keď tam tak sedel a prehrabával sa palicou v piesočnatej zemi, všimol si listy. Trčali do výšky o kúsok ďalej na pláži vo fjorde, ich zelená farba pôsobila na čiernom kamenistom povrchu úplne cudzo.

Vstal, pevne stisol jednu z najlepších palíc, aké v poslednom čase našiel – bola rovná, dlhá a len ťažko sa dala zlomiť –, a pobehol smerom na pláž. Strom ležal na tmavej zemi súběžne s brehom, vrchol mal otočený na východ, k ústiú rieky v Adventnom údolí, a korene smerovali na západ, do tmy Ladového fjordu.

„Strom!“ zvolal Tommy, akoby sa strom mohol stať ešte skutočnejším, keď ho nahlas pomenuje.

Na brehy Špicbergov vyplavovalo stromy neustále, vetry a morské prúdy sem prinášali mohutné kmene smrekovcov, jedlí a borovíc až zo Sibíri. Vypraté v moriach a oceánoch, zbavené kôry, nasiaknuté vodou

a obhryzené množstvom drobných živočíchov po rokoch strávených v mori to už neboli ozajstné stromy, ale len tieň toho, čím boli kedysi.

Tento strom však bol iný, podobal sa na živý strom, mal veľkú a hustú korunu. Listy mal síce poskrúcané a zvädnuté, no mnohé z nich naďalej pevne držali, a hoci boli bledé, akoby stratili farbu, zachovali si zreteľne zelený odtieň. Tommy sa jedného opatrne dotkol. Zároveň z ruky pustil palicu, ktorá sa mu ešte pred chvíľou tak veľmi páčila, pretože teraz, zoči-voči tomuto obrovitánskemu stromu plnému živých ramien, mu pripadala suchá a mŕtva.

List okamžite odpadol. Prešiel po jeho zelenom povrchu prstom, prevrátil ho naopak a všimol si zjavný rozdiel medzi jeho prednou a zadnou stranou aj to, že predná bola sýtejšie zelená ako zadná. Vzal list medzi ukazovák a palec, akoby ho držal pinzetou, a natrčil ho proti slnku, zavrel jedno oko a druhým pozoroval, ako svetlo preniká zelenou plochou pripomínajúcou tenkú látku. Listy vyrastali paralelne z dlhších stoniek ako malé rodiny. Odtrhol celú stonku a spočítal ich. Spolu deväť listov.

Potom sa presunul trochu ďalej pozdĺž pláže a čupol si ku kmeňu stromu. Položil ruku na jeho sivastú kôru, bola tvrdá a hrboľatá. Skúmavo ju hladkal hore-dole.

„Pekný strom,“ usúdil.

Nato opatrne pritlačil nos ku kmeňu a vdýchol jeho vôňu.

„Kôra,“ skonštatoval sám pre seba. „Takto vonia kôra.“

Znova vstal. Ustúpil od stromu o krok dozadu, aby si urobil celkový obraz. Veľakrát videl obrázky stromov aj lesov a vedel, že môžu byť rôznej veľkosti. Najväčšie stromy na svete kedysi rástli na mieste, ktoré sa volalo Kalifornia, vysvetľovala mu raz stará mama, boli to sekvojce mamutie, mohli sa dožiť vyše štyritisíc rokov a merať aj viac ako sto metrov.

Tommy vedel, že jeho dva kroky spolu merajú meter, rýchlo sa teda vybral až k vrcholu koruny a začal merať.

Vôbec to nebolo ľahké. Úporne sa snažil myslieť na to, že každý krok nie je meter, ale len pol metra. Aby to zvládol, počítal nahlas, no čísla sa mu plietli a viackrát musel začať odznova. Napriek tomu bol nakoniec presvedčený, že vie, koľko strom meria.

„Dvadsaťtri metrov,“ poznamenal. „Na Špicbergy priplával dvadsaťtri metrov vysoký strom.“

Z počítania mu šumelo v hlave. Pomyslel si, že by mal zájsť po starú mamu, pretože vždy keď sa na Špicbergoch udialo niečo dôležité, stará mama najlepšie vedela, čo treba robiť. Najprv si však nutne potreboval odpočinúť, tak sa uložil vedľa stromu a ľavou rukou objal jeho kmeň. Na kamennej zemi si našiel obstojnú polohu, cítil, ako ho na vnútornej strane ramena tlačí kmeň. Nemal predstavu, ako dlho tu bude takto ležať, nepoznal hodiny a nikto naňho nečakal, aspoň si na nikoho takého nespomínal. Čas bol okrem toho preňho ešte stále celkom abstraktnou veličinou – plynul iba vtedy, keď niečo robil. A teraz predsa nerobil nič, len tu ležal a zatiaľ čo slnko svietilo rovnako silno ako zvyčajne v tomto ročnom období, premýšľal o strome, o jeho kmeni, listoch a o tom, že je unavený.

A vtedy zaspal.

Tenké detské tieklo obopínalo rukami strom na čiernej kamennej pláži. Vietor jemne pofukoval a šľahal vodu do malých prudkých vlniek s nadýchanou čipkou z bielych bublín na povrchu. Tmavá voda sa lámala o vysoké vrchy, v ktorých nedávne lavíny vyryli medzi tenkými vrstvami vegetácie otvorené rany. V nížinách rástli nízke kríky, tráva a slama a svahy obrátené na juh pokrýval závoj drobných ružových a žltých kvetov. Nad hlavou mu preletovali čajky, presúvali sa z údolia do fjordu, smerom ku vtácej hore, a onedlho sa strácali v dialke. Dieťa však nič z toho nevidelo, pretože hlboko spalo.

Zo spánku ho vytrhol vysoký dievčenský hlas.

„Tommy?“

Znel placho a rozpačito.

„Haló? Spíš?“

Posadil sa, spočiatku nechápal, kde je. Potom pootočil hlavu a zbadal okolo seba spleť konárov. Pocítil, aké má stuhnuté telo a že mu stípla ruka, čo objímala kmeň.

„Tommy, čo tu robíš?“

Obzrel sa a oči mu spočinuli na Rakel. Stála kúsok ďalej s rukami v bok, s hlavou naklonenou do jednej strany a s udiveným pohľadom.

Mala toľko rokov ako on, no bola od neho o hlavu vyššia. Bola chudá a dlhá, mala kostnaté ramená a vlasy, ktoré sa často zdali mastné. Aspoň odkedy jej nedávno obaja rodičia zahynuli pri lavínovom nešťastí. Rozbehla sa k nemu. Spod nôh jej odfrkla zemina a kamienky vo farbe uhlia, ale ona si to nevšimla, pretože sa pohybovala ladne a takmer nečujne, akoby sa v skutočnosti ani nedotýkala zeme.

Zastala a vyvalila oči. „Priplavil sa k nám strom? Je obrovský!“

Tommy vstal a obranársky sa postavil pred strom. „Našiel som ho ja.“

„Hej. Ale predsa nie je tvoj.“

Trochu doňho štuchla. Pocítil, akú má v ruke silu, no nehodlal ustúpiť, len zaujal pevnejší postoj.

„Našiel som ho ja,“ zopakoval.

Vzápätí sa jej zúžili oči, zvedavosť a radosť zmizli.

„Takže je iba tvoj?“

Prikývol.

„Ty si ho objímal,“ povedala pomaly, teraz už drsne a provokačne.

„Neobjímal som ho!“

„Ale áno,“ namietla hlasnejšie. „Tommy objímal strom! Tommy objímal strom!“

Začala si pospevovať *Tommy objímal strom* rovnakým tónom, akým by spievala, že niekoho pobožkal. Alebo že sa ocikal.

„Nie, neobjímal som ho,“ ohradil sa. „Robil som niečo iné.“

No ona len ďalej pokračovala: „Tommy objímal strom, Tommy objímal strom!“

Srdce mu zúrivo bubnovalo a zlosť sa mu v tele rozpínala ako kónára.

„Nie,“ nedal sa, teraz už tichšie.

„Ale ja som videla, že si ho objímal,“ tvrdila Rakel. „Predsa som to videla!“

„Nie!“ nástojil Tommy.

Rakel sa otočila k stromu, premerala si ho pohľadom. „Však to ani nie je ozajstný strom, je úplne mŕtvy, veď vidíš.“

Obrátil sa k stromu, odrazu akoby pôsobil smutnejšie, ako tam tak ležal, zelená farba bola mdlá, mnoho listov už opadalo a odfúklo.

Rakel pristúpila k jeho stromu a kopla doň. Vyprskla z neho voda a odpadli mu ďalšie listy. „Vieš, že ozajstný strom nikdy neuvidíš, Tommy. Špicberské decko.“

Povedala to potichu, takmer ľahostajne. A potom pristúpila až celkom k nemu.

„Nie je živý,“ zahlásila mu rovno do tváre, bola tak blízko, že cítil jej dych, mal prekvapivo sladkú vôňu. „Je to len mŕtvola. Tvoj strom je rovnako mŕtvy ako ľudia, ktorých spaľujú v peci!“

Nohy s ním chceli utiecť preč, no ruky mali chuť urobiť čosi iné.

Zdvihol jednu a udrel ju.

Nebol to vydarený úder. Pripomínalo to skôr capnutie.

Ale chcel ju udrieť, a Rakel tomu porozumela. Odpovedala na jeho úder či capnutie tým, že ho capla späť.

Nebolo mu viac treba, aby sa do nej pustil. Oboma rukami schytil jej útle dievčenské telo, akoby ju objímal, zahnal sa jednou rukou a zdrapil ju za strapaté čierne vlasy. Ona sa načiahla za jeho tvárou rukou s neostrihanými nechtami. Zataľa mu ich do líca tak silno, až počul, ako mu ho rozškrabla.

„Prestaň!“ zjačal, pustil ju a siahol si na líce.

Končeky prstov mal červené.

Znova sa do nej pustil.

Zo všetkých síl ňou lomcoval a kmásal.

No ona bola rýchla a silná.

Nechápal, ako sa jej to podarilo, ale dala mu podnožku. Spadol na tvrdú kamennú zem.

„Au!“

Kým si stihol uvedomiť, čo sa stalo, Rakel si naňho sadla, schmatla mu ruky a vytiahla mu ich nad hlavu.

„Si hnusný, Tommy.“

„Nie,“ namietol. „Nie som.“

Dychčal a snažil sa spod nej vymaniť, bolo to však zbytočné. Držala ho pevne, a hoci bola chudšia než on, vážila toľko, že ju zo seba nedokázal striasť. Mykal rukami, kopal nohami, vykrúcal trup, metal hlavou z jednej strany na druhú a vrieskal.

Kým tam tak ležal, uvedomil si, že nie je len zúfalý a rozzúrený, ale že v istom zmysle mu je to aj príjemné. Je príjemné prestať sa ovládať, byť divoký a zároveň byť celý v jej moci. Čosi v ňom si prialo, aby to neprestávalo.

Vtom však Rakeľ odtiahli silné ruky.

„Dost,“ ozval sa hlas, ktorý Tommy dôverne poznal. „Už stačilo!“

Bola to stará mama. Zahliadol jej žiarivé oči pod pletenou čiapkou, tmavú ofinu na čele a zelenú vetrovku, ktorú vždy nosila. Bola drobnejšia než väčšina ostatných dospelých, no napriek tomu najsilnejšia zo všetkých, čo poznal.

Stará mama chytila Rakeľ pod pazuchy a zodvihla ju, potom potiahla svojho vnuka a aj jeho postavila na nohy.

Rakeľ mala jedno líce červené, ani si neuvedomil, že ju tam trafil. Sám cítil, ako mu tečie krv z nosa aj z líca, trochu sa mu dostalo aj do úst, chutila príkro a kovovo.

Stará mama sa zahľadela najprv na Rakeľ, potom na Tommyho. Pomaly pokrútila hlavou.

„Strom, stará mama,“ povedal a ukázal za seba, „pozri sa na ten obrovitánsky strom.“

„Áno,“ odvetila stará mama. „Vidím ho.“

Nezdalo sa však, že ho už ozaj videla, pretože keď sa k nemu teraz priblížila, oči sa jej doširoka roztvorili.

„Je to jaseň,“ skonštatovala, pristúpila až k stromu a odtrhla jeden list.

„Prišiel z mora,“ poznamenal.

„Áno,“ prikývla stará mama. „Myslela som si to.“

Opatrne potľapkala jeho kmeň. „Už veľmi dávno som čosi také nevidela.“

Potom sa obrátila k deťom. „To preň ste sa pobili?“

„Hej,“ pritakala Rakeľ.

„Nie,“ nesúhlasil Tommy.

„Tak teda áno aj nie,“ uzavrela stará mama. „Už o tom viac nehovorme.“

No neskôr, keď išli domov a Rakeľ už od nich dávno odbehla, stará mama sa predsa len chcela o tom porozprávať.

Jej ruka bola chudá a šlachovitá, ale silná. Pevne ho držala.

„Nemal by si sa s Rakeľ hádať,“ povedala.

„Vravela, že strom je mŕtvola,“ ohradil sa. „A že ho treba spáliť v peci.“

„Rakeľ často myslí na pec,“ vysvetľovala stará mama.

„Je hlúpa.“

„Možno je hlúpa. Musíš to však strpieť. Od Rakeľ. Jednoducho to teraz musíš strpieť.“

„Je to nespravodlivé,“ podotkol.

„Hej,“ súhlasila stará mama. „Ale existuje množstvo iných vecí, ktoré sú ešte nespravodlivejšie.“

Kráčali ďalej a on vedel, že má pravdu. Práve teraz musia byť k Rakeľ veľmi zhovievaví.

TOMMY

2110

„**N**IE! STOJTE!“
Loď si udržuje stabilný kurz na západ, mieri k oceánu. Plaví sa uprostred fjordu, na pozadí vysokých vrchov pôsobí ako detská loďka.

„Henry! Hilmar!“

Má dobrú rýchlosť, jej trup pokrytý fotovoltickými článkami sa mierne kolíše, no stabilizujú ho veľké sivé plachty, vďaka ktorým si loď bezpečne razila cestu vo vodách. Okná lode tvoria dva úzke tmavé pružky z dymového skla, takže dnu nevidí, nemôže zahliadnuť pasažierov.

„Vráťte sa! Otočte loď!“

Tommy stojí na plytčine, okolo nôh mu špliecha voda, prebrodí sa hlbšie, pocíti, ako mu tečie do topánok, ale nevšíma si to, máva rukami.

„Prosím vás! Henry! Hilmar!“

Loď však vytrvalo napreduje ďalej a z neho zostal len maličký fliačik na čiernej pláži. A hoci máva, vyskakuje a kričí, nikdy si ho nevšimnú.

Vlny v Ladovom fjorde sa belejú, rozlievajú sa po tmavomodrej morskéj hladine. Príboj búši do útesov, voda sa rytmicky zráža s pevninou.

„Vráťte sa s mojimi bratmi!“

Jeho hlas pohltí vietor, no napriek tomu sa nevzdáva.

„Prosím vás, hneď teraz sa obráťte!“

Z kopcov klesá hmla, postupne zahaľuje fjord, začína zastierať loď, čoskoro všetko zmizne a jeho bratia budú preč.

Svalsat, napadne mu, otočí sa, zakloní hlavu a pozrie na horu Platåberget. Na plošine na jej vrchole, takmer päťsto metrov nad morom, je satelitná stanica.

Pustí sa do behu, loď sa mu stratí z dohľadu, vydá sa cestou späť pozdĺž fjordu, minie zrúcaninu majáka Vestpynten, pokračuje do Adventného zálivu k výbežku Hotellneset. V ušiach mu duní vlastný tep, po chrbte mu steká pot a v hrdle ho páli. *Odišli bezo mňa, odišli bezo mňa.*

Hneď za chátrajúcim letiskom sa cesta konečne rozdelí. Jedna pokračuje ďalej do Longyearbyenu, druhá vedie k vrchu.

Cesta nahor je preňho utrpením, každý jeden kameň je tam na to, aby mu kládol odpor. Pôjdem po desiatich metroch, zakaždým iba desať metrov, povie si a oči upriami na čosi pred sebou, vyhyba sa pohľadu na vrchol, ktorý sa zdá nekonečne vzdialený.

Keď napokon vyjde až nahor, zastane, a kým v predklone lapá po dychu, zadíva sa na fjord. Hmla ustúpila, no loď je ešte menšia, je len bielym fliáčkom na tmavom pozadí fjordu. Neúprosne sa približuje k otvorenému moru.

Tommy sa otočí k Svalsatu. Na náhornej plošine sa povaluje zo desať veľkých antén, pokrývajú veľký priestor. Antény sú namontované na betónových podstavcoch a niektoré sú potiahnuté látkou. Ich biela farba žiari na hnedých a sivých kameňoch, pôsobia tu ako obrovské hríby, ako cudzorodé elementy, ktoré vyrašili zo zeme z výtrusov zasiatych akýmsi ufom.

Mnohé stavby už dávno zničili výčiny počasia, plachta je z nich strhnutá alebo sa trepoce vo vetre. Zostali tu len napoly rozpadnuté kostry, stojace okolo veľkých anténových diskov.

Pamätá sa, akí boli ako deti na satelitnú stanicu zvedaví. Nikto tam hore nesmel ísť, nikto nemohol stanicu využívať. Antény na kopci sú magické hríby, vraveli si navzájom, ak ich človek zje, príde do kontaktu s inou dimenziou, satelitná stanica bola portálom k iným miestam a k iným ľuďom.

Toto miesto je však najkrajšie z dialky – na zničených strechách, hrdzavých oceľových stavbách a rozpadnutom betóne nie je nič magické.

Ponáhľa sa k hlavnej budove, pokúsi sa otvoriť dvere, sú zaseknuté a musí sa do nich poriadne oprieť. Potom prebehne cez špinavú oddychovú miestnosť, v ktorej zostala otvorená zásuvka s príbormi a steny v nej lemujú stmavnuté pohovky, a pokračuje chodbou ďalej až do riadiaceho centra. Polovicu miestnosti zaberá prázdny poloblúkový písací stôl a na stenách visia veľké počítačové obrazovky. Skontroluje panel mikroelektrárne satelitnej stanice, vidí, že je zapnutý, takže elektrina funguje. Nemrhá však časom na to, aby si zasvietil, dvoma krokmi zamieri k vnútorným dverám, čo vedú do menšej riadiacej miestnosti. Nachádza sa tam vysielacka. Jediné komunikačné zariadenie, ktoré majú a ktoré ešte funguje.

Poprehŕňa sa v poznámkových blokoch na stole, objaví medzi nimi knihu z knižnice o krátkovlnnom vysielaní. Musela ju sem priniesť Rakeľ.

Zdá sa, že vysielacka má jednoduché ovládanie. Je napojená na elektrinu, malá kontrolka svieti nazeleno. Horúčkovo postláča nejaké gombíky, nasadí si na hlavu slúchadlá.

„Tao!“ zakričí do mikrofónu ešte skôr, ako sa mu vôbec podarí stlačiť tlačidlo. „Tao, prosím vás, obráťte sa! Musíte sa vrátiť!“

Odpovedá mu iba biely šum, no aj tak pokračuje. „Obráťte sa, musíte sa vrátiť aj s mojimi bratmi. Hilmar! Henry! A Runa! Sú to len deti. Nemôžete ich odtiaľto zobrať. Patria sem, nemôžete si ich len tak vziať!“

Zdá sa mu, že z druhého konca začuje akýsi zvuk. Zúfalo stíska mikrofón, zacíti na ňom svoj pot, pokúsi sa upokojiť hlas, správať ako dospelý. „Tao, teraz ma počúvajte. Okamžite sa musíte otočiť a vrátiť späť.“

Ale nikto mu neodpovedá.

Odsunie stoličku a na chvíľu odloží mikrofón, aby sa mohol poriadne usadiť.

„Tao, deti sú obyvateľmi Špicbergov. Bývajú tu. U mňa.“

Okrem šumenia v rádiu nepočuje nič. A vie, že ich loď tam vonku vytrvalo napreduje, že má namierené k celkom inému svetu a že jej prova sa čoskoro stretne s vlnobitím otvoreného mora.

Tommy si rýchlo obmotá kábel okolo ukazováka jednej ruky, zatiaľ čo druhou pevne zvierá mikrofón.

„Vráťte sa aj s mojou rodinou!“

Odpoveďou je len ticho. Je sám. Ako lovec, po ktorom ho pomenovali, ktorého sem umiestnili na zimu do izolácie. Rozdiel medzi ním a inými lovcami, čo boli pred ním, je však taký, že poňho na jar nikto nepríde, nikto si nikdy nedá námahu zaoberať sa Tommym Mignottom, zistiť, ako sa má.

Pustí z ruky mikrofón, nohy si pritiahne k sebe na stoličku a hlavu si oprie o kolená. Mysľou sa mu preháňajú stovky živých spomienok na bratov. Posledná z nich ho napokon upokojí. Bratia sú v posteli, majú zavreté oči. Strčil hlavu do dverí, aby ich skontroloval, skôr než sa vybral do Medvedieho údolia. Bola noc. Tvrdo spali. Henry ležal na boku, schúlený ako guľa pod paplónom, trčali mu len vlasy. Hilmar na chrbte s rukami za hlavou, aj v spánku sa cítil bezpečne. Tommy si ten obraz na chvíľu podrží: Hilmar, pokojná spiaca tvár jeho bračeka.

KEĎ HILMARA PRVÝKRÁT vložili Tommymu do náručia, bol taký hrdý, až sa celý roztriasol. Odjakživa túžil po bračekovi alebo sestričke. Nepoznal žiadnych iných jedináčikov, robilo ho to odlišným proti jeho vôli, a keď sa ako osemročný dozvedel, že braček je konečne na ceste, rozplakal sa. „Toto je najdôležitejšia udalosť v mojom živote,“ vyhlásil vážne a nevšimol si, ako sa otec s úsmevom odvrátil, ani ako si stará mama napoly ironicky, napoly pyšne zamrmlala popod nos: „Z ktorej knihy len pochytil takúto formuláciu?“

Tommy sledoval mamino tehotenstvo s veľkou horlivosťou. Ukázalo sa, že deväť mesiacov je neuveriteľne dlhý čas. Čítal knihy o tehotenstve, neustále mal prehľad o veľkosti a vývoji plodu. Fascinovane si prezeral obrázky života tam vnútri. Placenta, pupočná šnúra, toto podivuhodné stvorenie, čo sa čoraz viac podobá na človeka a v bruchu má čoraz menej miesta. S údivom si čítal aj o priebehu pôrodu a o tom, čo sa pri ňom môže stať.

Hilmar bol malý a roztomilý, oproti jeho drobnej tváričke boli Tommyho ruky obrovské, hrubé a škaredé a za nechtami mal špinu. Nadobudol pocit, že on sám musí u mamy a otca vzbudzovať nevôľu. V porovnaní s touto mäkkou mimozemskou bytosťou bol zafúľaný, neupravený a drsný. Začal si drhnúť ruky a česať vlasy, toho pocitu sa však nezbabel,

až kým si ho mama jeden večer nevzala na kolená a dlho, dlho ho bez slova objímala.

Rovnako pomohlo aj to, že Hilmar začal len po niekoľkých dňoch dokazovať, že rozhodne nepochádza z inej planéty a je až príliš pozemský. Jeho plienky páchli sírou. Nekontrolovateľne cikal z prebaľovacieho pultu. A jeho malé tielko bolo schopné hulákať tak hlasno, že hora Platåberget sa mohla zrútiť. Ale ani jeho rev, ani plienky, ani strach, že ho už rodičia nebudú lúbiť, nevedli k tomu, že by Tommy nemal svojho malého bračeka rád. Tommy bol totiž presvedčený, že Hilmar je *tiež* hodný lásky, a k malému okamžite zaujal majetnícky postoj. Obzeral si jeho drobulinké prstíky, sotva viditeľné mihalnice, záhyby vzadu na krku aj takmer holú detskú lebku s chúlостivou fontanelou, ktorú bolo ustavične treba chrániť pred nárazom. Všetci tiež hovorili, akí sú si podobní. Braček môj, vravieval si Tommy často v duchu, si taký ako ja. No fakt, že sa jeden na druhého podobali, nezjednodušoval jeho lásku k bratovi – skôr ju robil namáhavou, nečistou a ambivalentnou.

Raz, keď mal Hilmar asi jeden rok, sedel Tommy v obývačke a čakal na mamu. Bola polárna noc a mala Tommymu čítať, zvykla mu čítať každý večer, hneď ako Hilmar zaspal, pretože v zime mali mnoho času. Bola to ich hodina, hodina mamy a Tommyho na pohovke, bez akéhokoľvek vyrušovania. V ten večer však neprišla. Najprv si to ani nevšimol. Bol pohrúžený do čítania roztrhaného časopisu o káčerovi Donaldovi, opatrne obracal stránky, aby sa celkom nerozpadol.

„Mama,“ zakričal, „ideš?“

Žiadna odpoveď.

„Mama!“

Nakoniec vstal z pohovky a vyšiel na chodbu.

Dvere do Hilmarovej izby boli poodchýlené. Vnútri svietilo slabé svetlo z lampy na nočnom stolíku.

Potlačil dvere a tam ich zbadal. Obaja spali, ležali tesne vedľa seba. Mama na boku, s tvárou otočenou k Hilmarovej hlave, akoby sa s ním maznala, až kým nezaspala.

Tommy roztvoril dvere dokorán a vpochodoval do izby.

„Mama!“

Drgol do nej, schmatol ju najsilnejšie, ako vedel. „MAMA!“

Mama sa prudko prebrala. Posadila sa, zízala naňho, najprv zmätene, potom nazlostene.

„Tommy, ticho!“ zasyčala pomedzi zuby.

Lenže už bolo neskoro, Hilmar skrútil svoje drobné mäkké tielko a roztvoril svoje dve okrúhle očka, ktoré sa všetkým vrátane Tommyho zdali také „nádherné“, a začal kvíliť.

„Tommy!“ zaúpela mama, ibaže už nesyčala pomedzi zuby, ale kričala.

A on okamžite zbadal, aká je zúfalá, nahnevaná a unavená, aké má pod očami tmavé kruhy a tvár takú bledú, akú len môže mať pokožka, keď sa slnko dlhé mesiace neukáže.

Tommy vedel, že uspať Hilmara ju stojí mnoho námahy. Vedel, že jeho braček v noci plače. Vedel, že Hilmar je z dlhej tmy popletený, a všimol si náznaky toho, že v poslednom čase sa to ešte zhoršilo, pretože mama mu každý večer vládala prečítať už iba jednu kapitolu a nie viac, ako kedysi zvykla.

V ten večer sa už žiadne čítanie nekonalo, mama chodila hore-dolu po izbe a čičkala Hilmara v náručí, až kým nebolo veľmi neskoro.

Sopliak jeden, pomyslel si Tommy. Zároveň mu však bolo ľúto, že ho nepestuje on a nemôže sa nosom zaryť do jeho mäkkých líc.

Odpál, sopliak! vyštekol na Hilmara zakaždým, keď sa priblížil k jeho dverám.

Po čase to už nemusel ani hovoriť, Hilmar sa od izby veľkého brata pratal preč, akoby v ňom negatívnu reakciu vyvolal už len pohľad na jeho dvere.

Keď začal Hilmar spájať prvé slová do viet, jedna z celkom prvých, ktoré sa naučil, bola *odpál, sopliak*. Stál vo dverách Tommyho izby a nakúkal dnu, a hoci tam Tommy nebol, Hilmar aj tak pokrútil hlavou a sám pre seba potichu skonštatoval: *opal*. A potom odcupital, vrtiac zadočkom v plienke.

Hilmar zbožňoval uhorky, ale neznášal paradajky. Raz Tommymu vysvetľoval, že najnechutnejšie na nich je to šťavnaté uprostred a semená, fuj, keby rajčina mala len ten dužinatý obal okolo, pokojne by tú zeleninu zjedol. Je to bobuľovina, oznámil mu Tommy. Čo? neveriacky

sa opýtal Hilmar. Paradajka nie je zelenina, je to bobuľovina. Niekedy sa stávalo, že mu stará mama, ktorá nerada plytvala čo i len jediným gramom cenného jedla zo skleníka, semená z rajčiny vybrala, zjedla ich a dužinu mu pokrájala na malé kúsky. Vtedy sa Tommy na ňom smial. Keď Hilmar trochu podrástol, pokúsil sa zjesť celú rajčinu. Oči sa mu zúžili, prehtol ju najrýchlejšie, ako vedel, a oči mal po celý čas upreté na veľkého brata. Zachytil, čo sa mu podarilo? Videl Tommy, aký je šikovný? Hej, videl to, no nič mu nepovedal.

Tommy neskôr dúfal, že Hilmar na všetko zabudne. Napriek tomu, že z psychologických kníh, čo čítal v knižnici, sa postupne naučil, že nepríjemné zážitky sa vryjú do detskej mysle rovnako, ako lavína vyhlbi do úbočia ryhy. V takýchto brázdach nechce dlhé roky nič rásť. Ale keď Tommy je len jeho brat. Následky predsa nemôžu byť až také vážne, ak má nepríjemné zážitky na svedomí len niečí brat.

Hilmar bol navyše mimoriadne vnútorne silný. Každú chvíľu spomínal mamu a Tommymu sa zdalo, akoby mama nad ním stále bdela. Všetko z neho okamžite skĺzlo ako kvapky zo žltého nepremokavého klobúka, ktorý často nosil. Keď Tommy naňho z času na čas pre niečo kričal, Hilmar len naklonil hlavu nabok a zahľadel sa na svojho brata-tínedžera, akoby rozumel, že sa v ňom búria hormóny, a bol si istý, že to určite prejde.

„To je tá puberta,“ započul raz, ako Hilmar vysvetľuje starej mame. „Vraj by sa to malo zlepšiť, keď sa to obdobie skončí.“

V škole bol jeho brat bystrý, zhovorčivý a živý. Hilmar je obľúbený, pomyslel si Tommy a pri srdci ho pichla závišť. Potom sa však zahanbil, pretože Hilmar nebol iba obľúbený, bol aj ku všetkým milý.

Hilmarov smiech – Tommy ho ešte vždy počuje, bol dlhý a zvonivý. Vybavuje si Hilmara v nepremokavom klobúku v jeden upršaný deň. Počas cesty do školy zastal, lebo mu Tommy povedal nejaký vtip. Jeho pointu už dávno zabudol, ale Hilmarov smiech si pamätá, aj to, ako sa pri nich zastavili viacerí okoloidúci a museli sa smiať spolu s ním. Ten zvuk bol, akoby sa pod jeho žltým klobúkom rozžiarilo slnko. Ozvena jeho smiechu sa v ňom rozlieha naďalej.

* * *